

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden

PER LUNDBORG

Innebar 1954 års liberalisering av den nordiska arbetsmarknaden en ökad rörlighet mellan länderna? Vilka faktorer är de väsentligaste när det gäller att förklara rörligheten över riksgränserna? Hur kan vi förklara den mycket kraftiga dominansen av finsk immigration till Sverige? Finns det rent av inneboende skillnader i migrationsbeteendet mellan de nordiska länderna, dvs är rörligheten i sig större bland finländarna än bland danskar och norrmän? Vidare kommer jag att ta upp frågan hur våra ekonomier har påverkats. Vilka är konsekvenserna för utflyttningslandet och hur påverkas inflyttningslandet?

I ett historiskt perspektiv har möjligheterna att flytta mellan de olika nordiska länderna varit av stor betydelse för välfärden. Ett exempel är de flyttningar som ägde rum från norra Finland till norra Norge under 1860-talet. De goda förutsättningarna för ett lönsamt fiske och anställningsmöjligheterna i gruvnäringen i Norge lockade varje år över mer än tiotusen finländare. Ett annat viktigt exempel är utvandringen från Sydsverige till Danmark under andra delen av 1800-talet. Då fattigdomen var utbredd i södra Sverige, valde människorna ofta att överleva genom att utvandra till Danmark vars jordbruksnäring upplevde en högkonjunktur. I dagens nordiska välfärdssamhällen uppfattar vi kanske inte den fria nordiska arbetsmarknaden som väsentlig för individens överlevnad, men väl för möjligheten att höja inkomstnivån och, vilket inte minst är viktigt, för möjligheten att undkomma arbetslöshet.

I och med att överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad undertecknades i maj 1954 fick nordiska medborgare rätt att utan arbetstillstånd bosätta sig i ett annat nordiskt land. Samtidigt åtog sig myndigheterna i de nordiska länderna att aktivt bidra till att via arbetsförmedlingarna sprida information om arbetsmarknadsförhållandena i det egna landet till de övriga länderna och långtgående utfästelser om lika behandling av nordiska invandrare och den egna befolkningen gjordes.

Att rörelsehindren för arbetskraften avvecklades ledde till ganska speciella flyttrörelser där det helt dominerande flödet gick från Finland till Sverige. Sverige blev visserligen nettomottagare av migranter också från Danmark och Norge, men i jämförelse med antalet invandrare från Finland var dessa mycket

få. Av det totala inflödet till Sverige från andra nordiska länder efter undertecknandet svarade Finland för närmare sjuttio procent.

De nordiska flyttningsströmmarna i historiskt perspektiv

Jag kommer här att diskutera flyttningarna över gränserna utifrån den officiella statistiken. Invandringen från övriga Norden till vart och ett av de nordiska länderna redovisas i sex diagram. Statistiken är baserad på registrering i de enskilda länderna. Eftersom reglerna för detta skiljer sig åt mellan länderna måste man vara försiktig när man jämför invandringen till olika länder. För att bli registrerad som invandrare i Sverige och i Finland krävs t ex att man avser att vistas i landet minst ett år. Motsvarande tid i Norge och Island är sex månader och i Danmark endast tre månader. Invandringen från t ex Norge till Finland kan därför inte utan vidare jämföras med den från Norge till Danmark. Däremot kan man med större tillförlitlighet jämföra invandringen till ett visst land från olika länder, t ex flyttningar från Norge till Sverige och från Danmark till Sverige.

Av de nordiska länderna är det för Sverige de längsta tidsserierna över inflyttningen finns att tillgå. Ett tydligt mönster är att inflyttningarna till Sverige höll sig på en mycket låg nivå fram till slutet av andra världskriget, varefter invandringen sköt fart. Startpunkten för detta torde kunna härledas till det ökade antalet krigsflyktingar under åren 1943-45. Procentuellt sett var ökningen av inflyttningen från Danmark och Norge betydligt kraftigare än ökningen av inflyttningen från Finland under dessa år; en topp för inflyttningen från Finland hade redan inträffat under det finska vinterkriget. Det bör också noteras att ökningen av den totala inflyttningen till Sverige under de senare krigsåren inte på långt när kan förklaras enbart av den nordiska migrationen.

För tiden före det första världskriget rådde inga restriktioner på rörligheten i Europa. Det fanns då inga passbestämmelser, in- och utvandring var fri. Efter en topp för invandringen år 1920 ligger mellankrigstidens totala invandring kvar på i stort sett samma nivå som för tiden före första världskriget. En betydande del av "invandrarna" före första världskriget och under mellankrigstiden var återvändande svenskamerikaner som även efter regleringen lätt fick tillträde till landet. Den fria rörligheten före första världskriget har således inte fått något synligt genomslag i statistiken. En viktig förklaring till att denna period av fri rörlighet inte uppvisar några stora arbetskraftsrörelser kan vara att informationen om förhållandena i andra länder då var bristfällig och att kostna-

derna såväl för transport av personer som av det personliga godset relativt sett var högre under denna period.

Det är det andra världskriget, mer exakt krigets slutskede, snarare än tiden för etablerandet av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden som representerar startskottet för den stora invandringen till Sverige. Detta gäller såväl för den totala invandringen som för invandringen från de enskilda nordiska länderna. Detta återspeglar naturligtvis en lång rad faktorer. För det första ledde kriget till att Sverige var ett av de få länder vars produktionsapparat var intakt och oskadad av kriget. Den ökade världsefterfrågan som följde av att återuppbyggnadsarbetet påbörjades i Europa ledde till en långvarig och kraftig konjunkturuppgång för den svenska industrin och därmed till en ökad arbetskraftsefterfrågan som kom att överskrida det inhemska utbudet av arbetskraft. Således sökte sig de svenska företagen, såsom ASEA, ut i Europa för att rekrytera arbetskraft.

Redan några månader efter freden 1945 hade de nordiska socialministrarna ett möte i Köpenhamn, där på danskt initiativ en gemensam nordisk arbetsmarknad diskuterades. En preliminär konvention som hade godkänts av socialministrarna ratificerades av Sverige och Danmark i december 1946. Finland, Norge och Island tvekade, uppenbarligen p g a risken att förlora arbetskraft som man ansåg behövdes vid återuppbyggnaden. Med tanke på den stora efterfrågan på arbetskraft i Sverige var det inte förvånande att svenska politiker, kraftigt påhejade av industrins representanter, med kraft hävdade behovet av avreglering av den nordiska arbetsmarknaden.

En mycket stor andel, 30–35 procent, av inflyttningen till Sverige under efterkrigstiden har utgjorts av finländare. Denna invandring var som störst åren 1969 och 1970 då cirka 40 000 finländare kom. Invandringen från Finland har emellertid sedan dess minskat kraftigt och under 1980-talet har bottennoteringar för efterkrigstiden noterats. År 1983 noterades en invandring om knappt 4 300 personer. I diagram 2 kan vi också se att utvandringen från Sverige till Finland (i hög grad bestående av återutvandrare) steg 1978–81. En bidragande orsak till detta är de förbättrade ekonomiska förhållandena i Finland. Under de senaste åren har invandringen från Finland till Sverige legat på en ganska konstant nivå samtidigt som invandringen åt motsatt håll har minskat. De viktigaste faktorerna bakom migrationen från Finland till Sverige har varit högre reallöner i Sverige och en gynnsam svensk arbetsmarknad.

Invandringen till Sverige från de övriga nordiska länderna är av en helt annan omfattning. Invandringen från Danmark har under efterkrigstiden varit i avtagande, bortsett från en uppgång åren 1974 och 1975. Det senare året kom 11 500 personer från Danmark till Sverige, vilket sannolikt hänger samman med den

kraftigt stegrade arbetslösheten i Danmark under detta år, samt de ökade reallönerna i Sverige. Även om arbetslösheten framgent varit hög i Danmark så har invandringen hållit sig på normala nivåer sedan 1975. Detta kan till dels förklaras med den kraftigt ökade arbetslöshetsersättningen sedan dess, vilken tenderar att minska det aktiva arbetssökandet. Även invandringen till Norge från Danmark ökade under dessa år för att avta de närmaste åren. (Se diagram 4).

Det bör också noteras att invandringen från Danmark till Sverige var relativt omfattande omedelbart efter kriget. Men medan invandringen från Finland fortsatte att stiga, minskade inflyttningen från Danmark till ganska låga nivåer under 1960-talet för att sedan trendmässigt fortsätta att avta. Någon ökning av flyttningarna från Danmark till övriga nordiska länder kan således inte observeras, trots den mycket svåra arbetsmarknadssituationen under 1970- och 1980-talen.

Även utvandringen från Norge till Sverige steg kraftigt vid krigsslutet. I stort sett har dock denna invandring varit stabil och legat på mellan 2 000 och 3 000 personer per år under efterkrigstiden. En viktig förklaring till de relativt stabila migrationsströmmarna mellan Norge och Sverige under efterkrigstiden är att skillnaden dessa länder emellan är liten i ekonomiska avseenden. När det gäller både reallöneutveckling och arbetsmarknadssituation har utvecklingen i Norge och Sverige varit tämligen likartad. Sedan början av 1980-talet har emellertid en uppgång i invandringen till Sverige inträffat, vilket också lett till en ökad återutvandring till Norge sedan 1984. Det kan också noteras att invandringen från Sverige till Norge var mycket stor under perioden 1917–1920 – drygt 9 000 personer per år. På grund av invandringsstatistikens brister i övrigt för denna period redovisas inga data för de åren i diagram 4.

Under efterkrigstiden är Sverige det stora mottagarlandet i Norden. Finland mottar mycket små mängder invandrare och den största invandringen utgörs av återinvandrande från Sverige. Medan invandringen till Finland från Danmark och Norge kan räknas i några få hundratal per år, och från Island i ännu lägre tal, så är invandringen från Sverige desto högre (diagram 2). En jämförelse av diagram 2 och diagram 5 ger vid handen att invandringen från Sverige till Finland kraftigt ökade åren efter toppnoteringen för flyttningarna från Finland till Sverige 1969 och 1970. Detta indikerar att en stor del av invandringen till Finland från Sverige är återvändande migranter. Detta återspeglar också den temporära karaktären av en stor del av migrationsrörelserna.

Av diagram 3 framgår att den totala invandringen till Island ökade betydligt mellan 1965 och 1982. Återigen är det här med största sannolikhet mest fråga om återvändande islänningar. Exempelvis steg invandringen till Sverige från Island

kraftigt åren 1969 och 1970, och invandringen från Sverige till Island åren 1971 och 1972. Även likheterna mellan flyttningarna från Danmark till Island och från Island till Danmark respektive från Norge till Island och från Island till Norge kan förklaras med återutvandringen till Island. Sannolikt består det ökade flödet mellan Island och de övriga nordiska länderna av studenter.

Migrationens orsaker

När det gäller frågan om migrationens orsaker, så bör man skilja på olika typer av migranter.

För det första är tidsaspekten av betydelse. Såväl inom EG som på den nordiska arbetsmarknaden flyttar folk ofta temporärt, för exempelvis ett år eller ännu kortare tid. Andra flyttar permanent och har bestämt sig för att inte återvända till ursprungslandet. I grunden reagerar båda typerna av migranter på samma faktorer. Emellertid måste det betonas att den permanente migranten kommer att fatta sitt beslut på grundval av framtida livstidsinkomster, medan tillfälliga ekonomiska och sociala förändringar kan vara tillräckliga för att temporära migranter skall flytta.

En ytterligare distinktion bör göras mellan kontrakterade och icke-kontrakterade migranter. Kontrakterade migranter har redan ordnat med ett nytt jobb på inflyttningsorten. Icke-kontrakterade (spekulativa) migranter flyttar utan att ha ett jobb ordnat på inflyttningsorten, men arbetsmarknaden betraktas som så gynnsam att man räknar med att sökperioden på den nya orten blir kort. Dessa båda grupper kan förväntas bete sig något annorlunda när det gäller migrationen.

Det finns självfallet ett stort antal faktorer som bestämmer migrationen. Det kan vara fruktbart att dela in dessa faktorer i fem olika grupper.

- 1) Inkomstrelaterade faktorer (löner, arbetslöshetsersättning m m)
- 2) Arbetsmarknadsrelaterade faktorer, (vakanser, arbetslöshet m m)
- 3) Avståndsrelaterade faktorer
- 4) Befolkningsrelaterade faktorer (antalet tidigare migranter)
- 5) Övriga faktorer (ålder, kön, utbildning, språk, kultur m m)

Under 1) är den viktigaste faktorn den framtida förväntade realinkomsten på destinationsorten och ursprungsorten. Om reallönerna stiger i ett land med fri immigration måste vi förvänta oss att temporära migranter först anländer. I den utsträckning som reallöneökningen förväntas bli långsiktig kommer också permanenta migranter. Det är då relevant för den potentielle migranten att jämföra den förväntade reallönen vid destinationen med den förväntade reallönen om

han stannar. Med kunskap om flyttkostnaderna kan han fatta beslut om flyttning eller ej. Förväntade höjda realinkomster är självfallet en mycket viktig bestämningsfaktor.

En annan inkomstrelaterad faktor av betydelse, framför allt för de nordiska länder som upplevt hög arbetslöshet, är arbetslöshetsersättningen. Högre arbetslöshetsersättning i ursprungslandet tenderar att hämma migrationen medan högre ersättning på inflyttningsorten stimulerar flyttning. Det är naturligt att en migrant beaktar sin inkomst i händelse av arbetslöshet om ursprungsorten och inflyttningsorten har genomgått perioder av hög arbetslöshet. Självfallet kan också utformningen av reglerna för ersättningen spela en viktig roll.

Den andra gruppen av förklaringsfaktorer har att göra med arbetsmarknads-situationen. Det är naturligt att länder med full sysselsättning är mer attraktiva för migranter än länder med hög arbetslöshet. Det är dock inte självklart att det är arbetslöshetsgraden som är den avgörande faktorn. Det har visat sig att antalet vakanser eller omsättningen på arbetsmarknaden, mätt som antalet nyanställningar eller permitteringar, har högre förklaringsvärde än arbetslöshetsgraden. Arbetslöshetsgraden behöver inte vara ett bra uttryck för migrantens möjlighet att få anställning, eftersom den representerar den genomsnittlige arbetarens situation på inflyttningsorten och inte migrantens. Viktigare är om det helt enkelt existerar något företag som är villigt att genomföra nyanställningar. Länder i Norden som haft stark ökning i antalet lediga platser har därigenom kunnat attrahera arbetskraft från andra länder. Vakanser i Sverige attraherade under många år finska arbetare. Under 1980-talet har emellertid finländare i högre grad återvänt till Finland, där – trots viss arbetslöshet – många lediga platser existerat.

Det är självfallet så att emigrationen oftast äger rum från områden med hög arbetslöshet. Av detta följer emellertid inte att det enbart är de arbetslösa som flyttar. Även anställda har en större tendens att flytta i en situation med stigande eller hög arbetslöshet, eftersom de då kan förväntas löpa större risk att bli arbetslösa. Oavsett om flyttaren är arbetslös eller ej så bidrar naturligtvis utflyttningen till att lindra arbetslöshetsproblemen på utflyttningsorten. I vilken utsträckning den nordiska arbetsmarknaden lindrat arbetslöshetsproblemen är en svårbedömd och i forskningen inte väl belyst fråga.

Den tredje typen av förklaringsfaktorer har att göra med avståndet och uttrycker olika kostnader för att flytta. Det är naturligt att vi inte finner många danskar uppe i norra Sverige utan att dessa i stället mest har bosatt sig i de södra delarna. Det finns många förklaringar till avståndets hämmande effekt på flyttningarna. Den mest uppenbara är naturligtvis att kostnaderna för transport av människor och deras tillhörigheter stiger med avståndet. Men av stor bety-

delse är också de psykiska upplevelserna av att bo långt borta från släkt och vänner. Ju längre bort man flyttar desto större är kostnaderna för återbesök på utflyttningsorten. Viktigt är också att osäkerheten om förhållandena på inflyttningsorten stiger med avståndet. I nordiska sammanhang är myndigheterna aktiva för att minska denna osäkerhet, bla genom att sprida information om lokala förhållanden till övriga nordiska länder.

Flyttavståndets hämmande effekter kan dock motverkas om det redan finns andra inflyttade i landet. Här kommer vi då in på den fjärde gruppen av förklaringsfaktorer. Det är ett välkänt faktum att migranter koncentrerar sin utflyttning till ett visst land eller till vissa orter i detta land. Det finns många bakomliggande förklaringar till dylika koncentrationstendenser. Den viktigaste, är att en tidigare inflyttad grupp av medborgare från det egna landet minskar nackdelar av olika slag, som är förknippade med flyttningen och som nämndes ovan. Detta gäller i första hand de mer bestående psykiska påfrestningar som är förknippade med att leva långt hemifrån. Vidare kan tidigare migranter underlätta exempelvis kontakterna med myndigheterna på den nya orten. Det är visserligen fallet att t ex finländare finns i nästan alla delar av Sverige. Samtidigt är det klart att tydliga koncentrationer av dessa invandrare finns i Stockholmsområdet inklusive Södertälje, i Älvsborgs län och i norra Sverige, i synnerhet i gränstrakterna.

När det gäller den femte gruppen av förklaringsfaktorer är det klart att kulturella likheter och besläktade språk stimulerar migrationen. Dessa faktorer är dock av mindre intresse ur arbetsmarknadspolitisk synpunkt och förändringar är enbart av långsiktig karaktär. När det gäller språkets inflytande är det kanske förvånande att en så relativt stor andel finländsk arbetskraft flyttat till Sverige och så få norrmän och danskar. Ålder, kön och utbildning är också av stor betydelse för migrationen. I allmänhet minskar migrationen med ålder, dvs yngre personer tenderar att flytta mer än äldre. Den kanske viktigaste orsaken är att yngre människor har en längre återstående livstid under vilken frukterna av flyttningen kan tillgodogöras. När det gäller skillnaderna mellan män och kvinnor så har man funnit att män tenderar att flytta mer än kvinnor, oftast förklarar av en högre förvärvsfrekvens bland män. En hög förvärvsfrekvens bland finska kvinnor kan förklara mycket av kvinnors inflyttning till Sverige. Slutligen tenderar migrationen att stiga med utbildningen; bättre utbildade flyttar mer än lågutbildade. En förklaring som framförts är att utbildade i kulturella och andra avseenden är mer homogena oavsett nationalitet och att man därför har lättare att anpassa sig till nya miljöer. Således är de högre utbildade mindre avskräckta av att flytta långt.

Teaterverksamhet är viktig för Sveriges många hundra finska kulturföreningar. Här är det kravet på hemspråksundervisning som är temat.

Migrationens samhällsekonomiska konsekvenser

Det är kanske förvånande att vi har förhållandevis lite empirisk kunskap om de samhällsekonomiska konsekvenserna av den nordiska migrationen. Från olika teoretiska utgångspunkter vet vi dock att om länder går samman och bildar en gemensam arbetsmarknad på det sätt som gjordes mellan de nordiska länderna 1954, så kommer detta att bidra till att öka den samlade nationalinkomsten för de länder som ingår. För den enskilde är fördelarna tämligen uppenbara. En utvidgad arbetsmarknad ökar sannolikheten för den enskilde att finna ett bättre betalt arbete. Den arbetslöse får en större marknad att söka arbete på, och den undersysselsatte har större chans att få arbeta i önskad omfattning. En bättre överensstämmelse mellan företagets vakanser och de arbetslösa kommer till stånd vid en större marknad. De positiva effekterna på inkomsterna i hela det utvidgade området uppstår således genom att enskilda personer får större möjligheter att gå över från lågproduktiv till högproduktiv verksamhet och genom ett bättre arbetskraftsutnyttjande i det att sysselsättningen kan öka.

Det är uppenbart att i immigrationslandet kommer nationalinkomsten att stiga om de invandrade får anställning utan att andra ersätts. Genom ett inflöde kan landet undvika flaskhalsar och en expansion av sektorer kan komma till stånd vilket annars inte hade varit fallet. Inflyttningen kan således leda till en höjning av avkastningen på kapitalet med investeringsstimulans som följd och ökning av det tillgängliga kapitalbeståndet. Immigrationen är normalt också större under goda konjunkturer, dvs då kapacitetsutnyttjandet i industrin är högt och reallönerna stiger.

Hur lönestrukturen påverkas är beroende av vilken typ av arbetskraftsmigration som ägt rum; effekterna av invandring av lågutbildad arbetskraft är annorlunda än effekterna av immigration av högutbildade. Viktigt är också att komma ihåg att effekterna på kort sikt är annorlunda än de på lång sikt. Ett inflöde av okvalificerad arbetskraft verkar på kort sikt hämmande på den relativa löneutvecklingen för den inhemska oskolade arbetskraften, medan efterfrågan på utbildad arbetskraft normalt stiger och stimulerar en lönehöjning för dessa. På samma sätt kommer invandring av högutbildade att tendera att sänka lönerna för högutbildade i inflyttningslandet och höja den för de lågutbildade. På längre sikt kan man dock förvänta sig att dessa effekter kommer att motarbetas av de effekter som en omflyttning av det produktiva kapitalet har på faktorpriserna. Effekter är dock beroende på de produktionstekniska relationerna mellan faktorerna och dessa kan naturligtvis skilja sig åt mellan olika länder.

Om migranterna hade ett arbete i emigrationslandet kommer nationalinkomsten här att minska, men vara oförändrad om de var arbetslösa. Utflyttningen av en viss typ av arbetskraft, säg lågutbildad industriarbetskraft, kan förväntas stimulera en ökning av lönen för den kvarvarande arbetskraften av samma typ, då ju tillgången på denna arbetskraft minskar. Andra grupper, exempelvis högutbildade industritjänstemän, kan komma att få en lägre lön beroende på den tekniska relationen mellan produktionsfaktorererna i industrin. I den utsträckning som de utvandrade var arbetslösa eller utvandringen i övrigt bidrog till att minska arbetslösheten, kan skattetrycket lättas genom minskat behov av arbetslöshetsersättning eller socialstöd.

Det hävdas ibland att immigranter tar jobben ifrån befolkningen på inflyttningsorten. Risken för detta är emellertid liten då immigrationen oftast är orsakad av existensen av lediga jobb och då mycket av migrationen är kontrakterad, dvs resultatet av företagets rekryteringar i andra länder. Det är då orimligt att förklara en långsiktig arbetslöshet med inflödet av utländsk arbetskraft. På sin höjd kan argumentet ha giltighet på mycket kort sikt.

Den ekonomiska situationen för destinationsbefolkningen påverkas också via den offentliga sektorn. Immigranterna kommer, beroende på deras förvärvsfrekvens, att i olika grad utnyttja den offentliga sektorns tjänster och bidra till den offentliga sektorns finansiering. Om utnyttjandet av den offentliga sektorn är större än bidraget kommer immigranterna att orsaka en fiskal börda på den inhemska befolkningen. Ett extremfall är politiska flyktingar som inte erbjuds arbete men erhåller offentligt stöd. I detta fall påförs naturligtvis den inhemska befolkningen en samhällelig kostnad. Huruvida immigranter i allmänhet bidrar till eller belastar den offentliga sektorn beror i första hand på immigranternas egenskaper och på förvärvsfrekvensen. I allmänhet tenderar dock immigranter

att ha en högre förvärvsfrekvens än den inhemska befolkningen och därmed bidra till den offentliga finansieringen mer än man utnyttjar den. Såväl för USA som för Sverige har framräknats nettobidrag från invandrarna till den inhemska befolkningen. Det har visats att finska invandrare till Sverige i det tidiga sjuttioåret bidrog netto med 0.5 till 1.5 miljarder kronor per år till den offentliga sektorn. Den växande andelen politiska flyktingar kan emellertid ha minskat nettobidraget under sjuttioåret och åttiotalet.

Avslutning

Det är svårt att utläsa ur den offentliga statistiken att etablerandet av den fria nordiska arbetsmarknaden skulle ha lett till en kraftig stimulans av rörligheten över gränserna. Det är svårt att bedöma hur rörligheten skulle utvecklats om den fria marknaden inte fanns och invandringen av den nordiska arbetskraften bestämts av politiska beslut. Det är dock inte troligt att den nordiska migrationen skulle vara mycket annorlunda. Då de rika länderna, däribland Sverige, övergick till en mer restriktiv invandringspolitik under 1970-talet sjönk samtidigt inflödet från Finland och återutvandringen dit tog fart.

I synnerhet den finska arbetskraftens höga rörlighet på den nordiska arbetsmarknaden är av stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Under de år på 1960-talet då Sveriges industri expanderade kunde viktiga flaskhalsar undvikas och investeringar kom till stånd vilket sannolikt annars inte varit fallet. Under stora delar av 1980-talet har den finska industrin varit i motsvarande situation och återvändande finländare har samma positiva effekt för den finska ekonomin. Att en viss del av den nordiska arbetskraften är lätttröglig mellan de nordiska länderna är av stort värde och av betydelse för att marknaderna skall fungera effektivt.

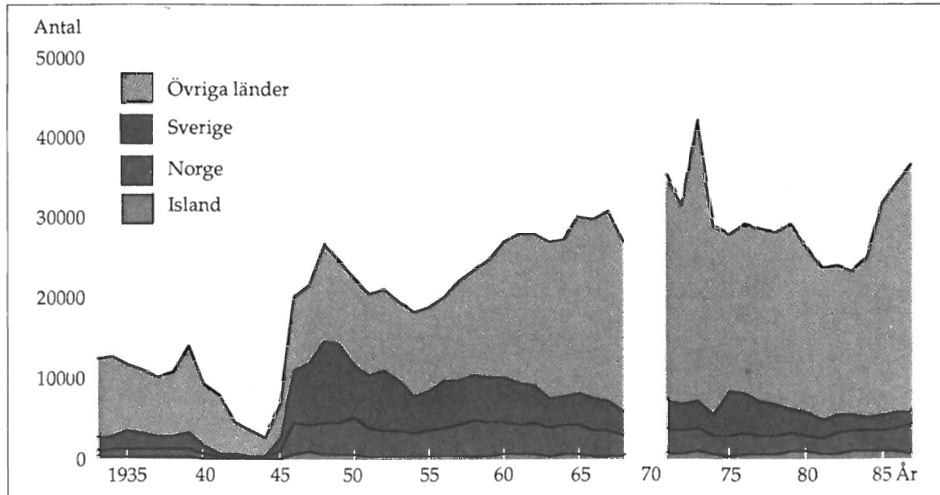
Summary

This chapter focuses on the intra-Nordic migration flows. An important objective is to explain how the migration flows have developed during the post-war period. Did the liberalization of the Nordic labour market in 1954 lead to an increase in mobility? What factors are the most important in explaining the migration flows? Why is Nordic migration dominated by Finnish-Swedish movements? How are the economies of the Nordic countries affected by the free Nordic labour market? These and related issues are discussed in the article.

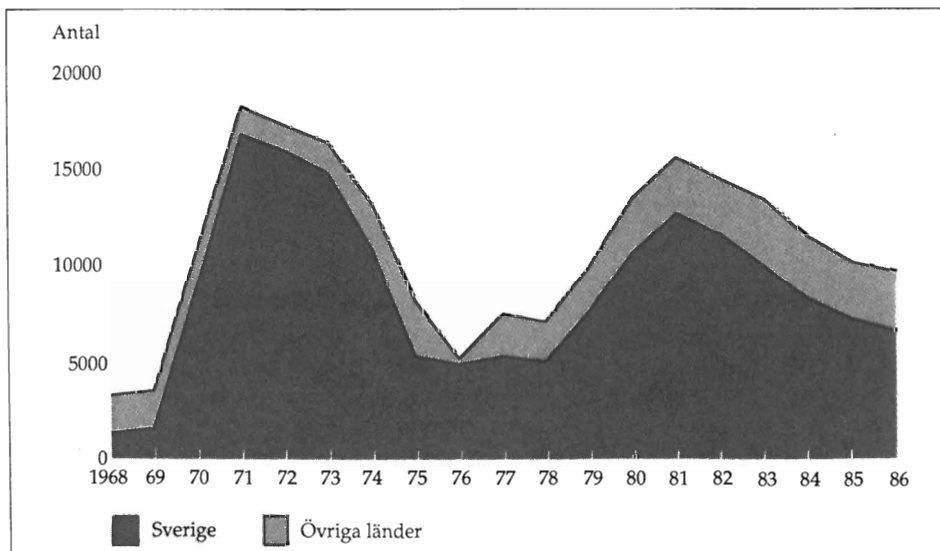
Docent Per Lundborg, född år 1950 i Sverige, är för närvarande verksam vid Industriens utredningsinstitut i Stockholm. Lundborg forskar inom området arbetsmarknadsekonomi. Han har tidigare varit verksam vid Göteborgs universitet och vid Fackföreningsrörelsens institut för ekonomisk forskning.

Diagram 1 Invandring till Danmark från de andra nordiska länderna samt totalt. 1933–1987

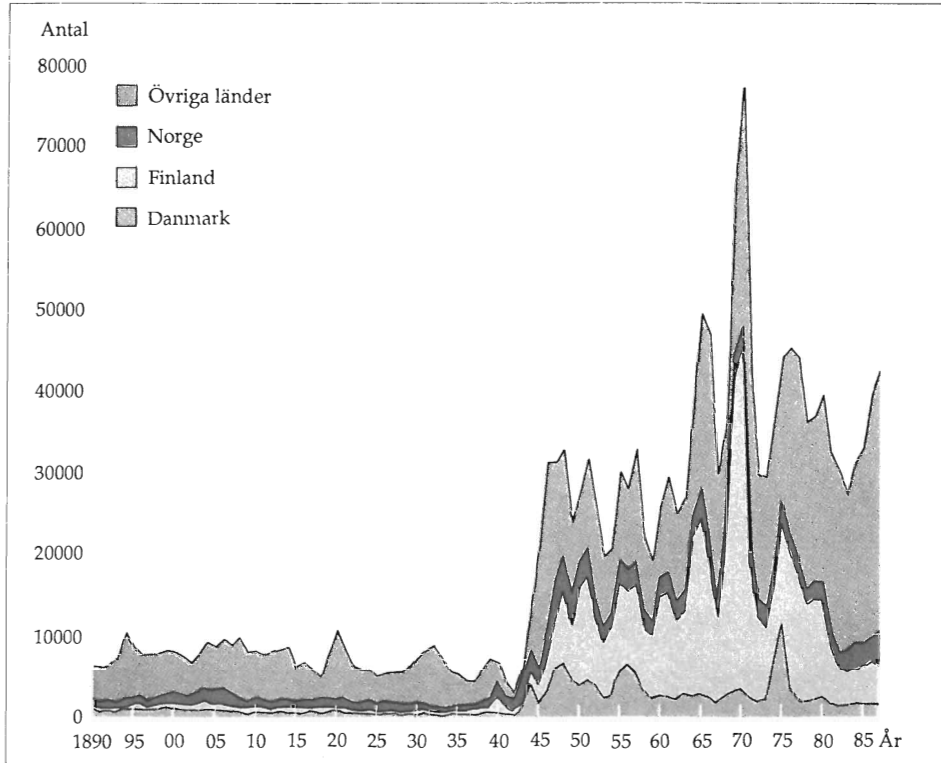
Anm. Invandringen från Finland är så liten att den inte särredovisas här. Uppgifter för 1969 och 1970 saknas.

Diagram 2 Invandring till Finland från de andra nordiska länderna samt totalt. 1968–1986

Anm. Invandringen från Danmark, Island och Norge är under hela perioden så liten att den inte särredovisas här.

Diagram 5 Invandring till Sverige från de andra nordiska länderna samt totalt. 1890–1987

Anm. Invandringen från Island är så liten att den inte särredovisas här.